

ÖDEMELER DENGESİ GELİŞMELERİ

2000 YILI OCAK-TEMMUZ DÖNEMİ

Ödemeler Dengesi Gelişmelerine ilişkin ayrıntılı tablolar, <http://www.tcmb.gov.tr> internet adresinde, "[Yayınlar/Sürekli Yayınlar/Türkiye'nin Ödemeler Dengesi İstatistikleri](#)" başlıkları altında yer almaktadır.

2000 yılı Ocak-Temmuz dönemi ödemeler dengesi gelişmelerine ilişkin başlıca hususlar aşağıda sunulmaktadır:

A- CARI İŞLEMLER

Bir önceki yılın aynı dönemine göre, 2000 yılının Ocak-Temmuz döneminde dış ticaret açığı % 125,7 oranında genişleyerek 11.796 milyon ABD doları olmuştur. Bu gelişmenin ardındaki başlıca neden;

- ihracat gelirlerinin % 5,
- bavul ticaretinin % 49,5 artmasına karşın,
- ithalat harcamalarının (CIF) % 35,3 oranında artmasıdır.

Ayrıca, 2000 yılının Ocak-Temmuz döneminde, diğer mal ve hizmetler ile karşılıksız transferlerden elde edilen net gelirler de % 17,2 oranında artarak 5.884 milyon ABD doları olmuştur.

Böylelikle, 1999 yılının Ocak-Temmuz döneminde 206 milyon ABD doları açık veren cari işlemler dengesi, 2000 yılının aynı döneminde 5.912 milyon ABD doları açık ile sonuçlanmıştır.

1- Dış Ticaret

1999 yılı Ocak-Temmuz döneminde, 1.033 milyon ABD doları tutarında **bavul ticareti** gelirinin de ilave edilmesiyle 16.379 milyon ABD doları olarak gerçekleşen **ihracat (FOB)** gelirleri, 2000 yılının Ocak-Temmuz döneminde 1.544 milyon ABD doları tutarındaki **bavul ticaretinin** katkısı ile 17.861 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. 1999 yılının Ocak-Temmuz döneminde 619 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dikkate

alındığında, **ithalat (FOB)** harcamaları 21.605 milyon ABD dolarına ulaşırken, 2000 yılının Ocak-Temmuz döneminde, 1.136 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dahil olmak üzere, **ithalat (FOB)** harcamaları 29.657 milyon ABD dolarına yükselmiştir.

Bu gelişmeler sonucunda, 1999 yılının Ocak-Temmuz döneminde 5.226 milyon ABD doları olan **dış ticaret açığı**, 2000 yılının aynı döneminde % 125,7 oranında artışla 11.796 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

(Milyon ABD doları)	1999 Ocak-Temmuz	2000 Ocak-Temmuz	% Değişim
İhracat FOB	16.379	17.861	9,0
Bavul ticareti	1.033	1.544	49,5
İthalat FOB	-21.605	-29.657	37,3
Altın ithalatı	-619	-1.136	83,5
Dış Ticaret Açığı	-5.226	-11.796	125,7

2-Diğer Mal ve Hizmet Gelir ve Giderleri ile Karşılıksız Transferler

Diğer mal ve hizmet gelirleri ana başlığı altında yer alan **turizm gelirleri**, 1999 yılı Ocak-Temmuz dönemine göre % 50,3 oranında artarak 3.622 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. **Faiz gelirleri** sözkonusu dönemler itibariyle % 9,7 oranında artarak 1.469 milyon ABD doları olmuştur. **Diğer mal ve hizmet gelirleri** ise bir önceki yılın aynı dönemine göre % 9,7 oranında azalışla 6.460 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Öte yandan **diğer mal ve hizmet giderleri** incelendiğinde; **turizm giderlerinin** % 17,1, **faiz giderlerinin** % 7,6 oranında artmasına karşın, **diğer mal ve hizmet giderleri** % 15,3 oranında azalmış ve sonuç olarak bu kalemler sırasıyla 1.233, 3.346 ve 4.088 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

2000 yılının Ocak-Temmuz döneminde, **karşılıksız transferler** kalemi içerisinde yer alan işçi gelirleri % 5,3 oranında azalarak, 2.685 milyon ABD dolarına düşmüştür.

B- SERMAYE HAREKETLERİ

2000 yılının Ocak-Temmuz döneminde **sermaye hareketlerindeki (rezerv hariç)** gelişmeler aşağıda özetlenmiştir:

Doğrudan yatırım işlemlerinde, yurtdışında yerleşik kişilerin yurtiçinde yaptıkları net yatırım bir önceki yılın aynı dönemine göre 393 milyon ABD doları azalarak 132 milyon ABD doları olarak gerçekleşirken, yurtiçinde yerleşik kişilerin yurtdışında yaptıkları net yatırım 401 milyon ABD doları artarak 664 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Sonuç itibariyle, **doğrudan yatırımlar** net 532 milyon ABD doları çıkış göstermiştir.

Temmuz ayında doğrudan yatırımlarda görülen sermaye çıkışları çoğunlukla Turkcell'in yabancı ortaklarından bazılarının hisse satışından kaynaklanmış ve karşılığı tutarlar portföy yatırımı hesaplarına dönüşmüştür.

Portföy yatırımları kalemine ilişkin gelişmeler incelendiğinde; uluslararası sermaye piyasalarından, 1999 yılının Ocak-Temmuz döneminde 756 milyon ABD doları tutarında, 2000 yılının aynı döneminde ise **5.527 milyon ABD doları tutarında tahvil ihracı yoluyla net borçlanma gerçekleştirildiği görülmektedir.**

Diğer taraftan, **menkul kıymet yatırımlarında** yurtiçinde yerleşiklerin yurtdışında menkul değer alım-satımlarının, 1999 yılının Ocak-Temmuz döneminde 438 milyon ABD doları **net** satım, 2000 yılının aynı döneminde ise 230 milyon ABD doları **net** alımla sonuçlandırılmıştır.

Buna karşın, yurtdışında yerleşiklerin net menkul değer alım-satımlarının, aynı aylarda sırasıyla 439 milyon ABD doları ve 712 milyon ABD doları net alım gösterdiği gözlenmektedir.

Sonuç olarak, **portföy yatırımları**, 1999 yılının Ocak-Temmuz döneminde 1.633 milyon ABD doları, 2000 yılının aynı döneminde ise 6.009 milyon ABD doları tutarında girişle sonuçlanmıştır.

Uzun vadeli sermaye hareketlerinde 1999 yılının Ocak-Temmuz döneminde 515 milyon ABD doları net çıkış olurken, 2000 yılının aynı döneminde ise 2.686 milyon ABD doları net giriş gerçekleşmiştir.

Bu başlık altında yer alan kalemlerden; **Uzun vadeli döviz kredisi kullanımları** 5.408 milyon ABD dolarından 9.713 milyon ABD doları düzeyine çıkmış olup, sözkonusu artış, genel hükümetin borçlanmasındaki 915 milyon

ABD dolarlık artış ile diğer sektörlerin borçlanmasındaki 3.282 milyon ABD dolarlık artıştan kaynaklanmıştır.

Anapara geri ödemeleri 2000 yılının Ocak-Temmuz döneminde 5.976 milyon ABD dolarından 7.424 milyon ABD dolarına yükselmiştir.

Kredi mektuplu döviz tevdiat hesaplarında, 1999 yılı Ocak-Temmuz döneminde 53 milyon ABD doları, 2000 yılının aynı döneminde ise 397 milyon ABD doları artış gözlenmiştir.

Kısa vadeli sermaye hareketleri-varlıklar bölümünün, **verilen krediler** kaleminde 1999 yılı Ocak-Temmuz döneminde 309 milyon ABD doları tutarında yurtdışına kredi açılırken, 2000 yılının aynı döneminde bu tutar 197 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. **Bankaların yurtdışı muhabirleri nezdindeki döviz mevcutları** kaleminde, 1999 yılının Ocak-Temmuz döneminde 50 milyon ABD doları azalış gözlenirken, 2000 yılının aynı döneminde 1.181 milyon ABD doları artış gözlenmiştir.

Kısa vadeli sermaye hareketleri-yükümlülükler toplam olarak incelendiğinde, 1999 yılının Ocak-Temmuz döneminde 827 milyon ABD doları artış olurken, 2000 yılının aynı döneminde 1.985 milyon ABD doları artış gözlenmiştir. Bunun içerisinde, **Bankalarca sağlanan krediler** kalemi 1999 yılının Ocak-Temmuz döneminde net 883 milyon ABD doları kullanım gösterirken, 2000 yılının aynı döneminde kullanım miktarı 1.939 milyon ABD doları olmuştur.

Diğer sektörlerle ait **Ticari krediler** kaleminde 1999 yılı Ocak-Temmuz döneminde net 412 milyon ABD doları, 2000 yılının aynı döneminde ise net 840 milyon ABD doları kullanım gerçekleşmiş; **Nakit döviz kredilerinde** 1999 Ocak-Temmuz döneminde net 83 milyon ABD doları kullanım gerçekleşirken; 2000 yılının aynı döneminde net 76 milyon ABD doları geri ödeme yapılmıştır. Sonuç olarak, **kısa vadeli yükümlülükler** kapsamında yer alan **sağlanan krediler** kalemi, sırasıyla 1.422 milyon ABD doları ve 2.759 milyon ABD doları net kullanım göstermiştir.

Mevduat hesapları, 1999 yılının Ocak-Temmuz döneminde 595 milyon ABD doları azalış gösterirken; 2000 yılının aynı döneminde, özellikle, yurtdışında yerleşik bankaların bankalar nezdindeki hesaplarında gözlenen azalışa bağlı olarak 774 milyon ABD doları tutarında azalış göstermiştir.

C- REZERV HAREKETLERİ

Resmi rezervler 1999 yılının ilk yedi ayında 4.889 milyon ABD doları artarken, 2000 yılının aynı döneminde 2.524 milyon ABD doları artmıştır.